

ทำตัวเหมือนน้ำไม่เต็มโอง

สังคมไทยมีอายุเกือบพันปีมีคำกล่าวสอนลูกหลานหลายเรื่องยังทันสมัยอยู่ อาศัยได้ปฏิบัติต่อ ๆ กันมาหลายเรื่อง ยังปฏิบัติอยู่เป็นแนวทางให้คนรุ่นหลังได้ปฏิบัติ และนำมาปรับใช้ตามสถานการณ์ เช่น คำสอนที่เกี่ยวกับโองว่า อย่าทำตัวเหมือนน้ำเต็มโอง คือ เมื่อน้ำเต็มโองแล้ว อะไร ๆ ก็ไม่รับรู้แล้ว ปฏิเสธว่าตนเองรู้แล้ว เคยทำมาแล้ว เคย... คือ มักทำตัวเป็นผู้รู้ทุกอย่าง คือ เต็มแล้ว หรือในทางตรงกันข้าม สอนว่า ทำตัวให้เหมือนน้ำไม่เต็มโองคือ ให้โองน้ำพร่องอยู่เสมอ เพื่อเรียนรู้และรับข้อมูลเสมอ ๆ หรือมีคำสอนที่พูดกันบ่อย ๆ สำหรับนักบริหารคือ โง่ไม่เป็น เป็นใหญ่ยาก คือ ฐึไปเสียทุกอย่าง ไม่ยอมรับใคร ว่าตนเองรู้แล้ว เก่งกว่าคนอื่น ไม่ยอมรับความเห็นหรือทัศนคติคนอื่น ๆ ที่จริงเรื่องเหล่านี้มีบทเรียนมากมาย หลายคนเชื่อหลายคนไม่เชื่อคือ เชื่อมั่นตนเองว่ารู้หมดแล้ว ไม่ฟังใครหมด แม้เมื่อไม่กี่ปีมานี้ทุกคนจะได้เคยได้ฟัง สตีฟ จอบส์ (Steve Jobs) เขามีชื่อเสียงเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์แอปเปิ้ล (Apple) เขาตายอายุยังไม่มาก แต่ทุกคนรู้จัก เขากล่าวว่าคนเรานั้นควรเป็นคนกระหายความรู้อยู่ตลอดเวลา (Stay Hungry) และทำตัวเป็นคนโง่ (Stay Foolish) แล้วลงมือทำอะไรได้ผลเอง เพราะถ้าเรารู้จักฉลาดเราจะไม่มีความพัฒนา นี่ก็เป็นการยืนยันในความเชื่อที่ว่าอย่าทำตัวเหมือนน้ำเต็มโอง จริงอยู่คำกล่าวดังกล่าวแม้จะเป็นอมตะ และเมื่อมีคนอื่นนำมากล่าวก็กลายเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตของสังคมโลกไป ที่จริงการปฏิบัติตามคำพังเพยดังกล่าวมีตัวอย่างจริงให้เราได้รับฟังตลอดเวลา คือ นอกจากการทำตัวเหมือนน้ำเต็มโอง คือ อะไร ๆ ก็รู้แล้ว ไม่ยอมรับฟังคนอื่น ๆ อีก ซึ่งทำให้เกิดผลเสียแก่คนอย่างน้อยสองประเภท คือ คนที่เรียนรู้ตลอดเวลา เพราะถ้าทำตัวเต็มโองแล้วจะเรียนรู้อะไรเพิ่มอีกไม่ได้ บุคคลอีกประเภทหนึ่งคือ คนเป็นนักเขียนต่าง ๆ ไม่ว่าเขียนหนังสือหรือบทความถ้าหยุดค้นคว้าหรือหยุดรับข้อมูลใหม่ ๆ แล้ว ก็เท่ากับว่าหยุดนิ่ง ไม่พบการเปลี่ยนแปลงไม่พัฒนา ที่จริงเรื่องเล่าเกี่ยวกับคนรู้อาจจริงกับไม่จริงบ้าง บางคนอวดอ้างว่ารู้แล้วไม่ยอมรับความคิดเห็นผู้อื่นโดยทำตัวเป็นน้ำเต็มโองแล้วทำตัวข่มทานโดยไม่รู้ว่ารู้เรื่องนั้น ๆ จริงหรือไม่ เช่น ไปอยู่ที่ไหนวงแตกที่นั่นคือ ทำตนเป็นผู้รู้ไปเสียหมดโดยคิดว่าตนรู้เพียงคนเดียว คนอื่นไม่รู้ทำให้งงแตก ที่จริงมีคนสองประเภทที่รับราชการแล้วผู้หลักผู้ใหญ่มักไม่ชอบคือ แกววิชาการเกินไป ชอบอ้างทฤษฎีอ้างหลักวิชา บางเรื่องอาจจะทำไปได้เลย แต่อ้างโน่นอ้างนี่ทำให้เสียเวลา อีกประเภท

หนึ่งรู้มากรู้คนเดียวแล้วอ้างว่าได้ทำมาแล้ว ได้ผลอย่างนั้นอย่างนี้ทำให้งแตก เพราะ โนม่น้าวให้คนอื่นเชื่อ ที่จริง บางเรื่องจริงบ้าง ไม่จริงบ้าง แต่คนเชื่อไปแล้ว

ที่จริงเราสังเกตดูบุคคลที่ทำตัวเหมือนน้ำเต็มโอ่ง ในวงราชการดูไม่ออก ในแต่ละที่ทำงานเราจะเห็นได้ไม่ยาก แต่เพียงสังเกตเท่านั้นก็พอ หรือคนที่ทำตัวเหมือนโอ่งพร่องน้ำคือทำตัวเรียนรู้อะไรก็รู้ตลอดเวลา รับฟังคนอื่น ๆ อยู่เสมอ ใจจริงแม้ตนรู้อะไรนั้น ๆ แล้วแต่ยังยินยิตรับฟังความเห็นคนอื่น ๆ หรือคล้ายนักบริหารเก่ง ๆ มักจะเป็นนักฟังมากกว่าก่อนจะออกความเห็น คือ ฟังลูกน้องเหมือนเมื่อเร็ว ๆ นี้ คุณปู่ผู้รับอาสาสมัครปรับปรุงสายการบิน JAL จากการขาดทุนกลับมาทำกำไร หัวใจความสำเร็จคุณปู่อ้างว่าได้รับฟังความเห็นของผู้ปฏิบัติอย่างกว้างขวาง ผมเป็นทั้งผู้ได้บังคับบัญชาหรือลูกน้อง ในระหว่างรับราชการอยู่ 39 ปีเต็ม คือ เกือบ 40 ปี และช่วยราชการโดยเป็นกรรมการต่าง ๆ อีกจำนวนหนึ่ง รวมแล้วช่วยราชการกว่าครึ่งศตวรรษหรือกว่า 50 ปี นับว่านานทีเดียว ได้รับสัมผัสกรณีต่าง ๆ มาเยอะ แต่ยังเป็นคนที่เรียนรู้อะไรก็รู้ตลอด คือเป็นคนโง่ (Foolish) และกระหายความรู้อยู่ตลอดเวลา (Hungry) เหมือนสติฟ จอบส์ กล่าวสรุปว่านักบริหารทุกระดับไม่ว่าขั้นต้น กลาง หรือระดับสูง ประสงค์จะก้าวหน้าและยั่งยืนควรทำตัวเหมือนน้ำไม่เต็มโอ่ง ยิ่งในสมัยการเรียนรู้อะไรก็รู้ตลอดเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับทุกคน ยิ่งเป็นนักบริหารยิ่งจำเป็นมาก ตัวอย่างที่เกิดขึ้นจริง ผมได้รับฟังนักบริหารระดับสูงกระทรวงใหญ่กระทรวงหนึ่ง วันหนึ่งผู้ได้รับเชิญได้ไปอภิปรายในหัวข้อที่สำคัญหัวข้อหนึ่งมีผู้อภิปราย 3-4 คน ทุกคนก็อภิปรายตามที่ตนได้รับฟังแต่ละคนมีไป แต่มี นักบริหารท่านหนึ่ง ท่านแสดงบทบาทเหมือนน้ำเต็มโอ่ง ทุกเรื่องท่านอ้างว่าท่านรู้หมดแล้ว ท่านทำโดยตัวของตนเอง โอว่าตัวเองเก่ง รับรู้และทำสำเร็จมาแล้ว ในใจผมได้รับฟังมาด้วยตนเองรู้สึกว่าคุณนักบริหารผู้นี้จะเป็นใหญ่ คือ เป็นนักบริหารระดับสูงก็อาจจะไม่ยั่งยืน แต่ต่อมาท่านได้รับแต่งตั้งให้เป็นหัวหน้าใหญ่และเจ้ากระทรวงเชื้อระยะหนึ่ง แต่ต่อมาเพราะท่านทำตัวว่าท่านทำสิ่งต่าง ๆ ได้เอง ท่านรู้หมดแล้ว ไม่ต้องฟังผู้บังคับบัญชา เจ้ากระทรวงหลงเชื่อไประยะหนึ่งและส่งเสริมให้ท่านได้รับแต่งตั้งให้ตำแหน่งสูงขึ้น ต่อมาพบว่า ในที่สุด ท่านถูกขูดจากตำแหน่งนั้น ๆ ตามรายงานที่ผมได้รับฟังมาเองว่า ผู้นี้เหมือนน้ำเต็มโอ่ง โอ ทำงานร่วมกับใครไม่เป็น จริงอยู่ระดับผู้บริหารลูกน้องเกรงใจอยู่แล้ว แต่กรณีนี้ท่านคิดว่าท่านทำเองได้หมดโดยไม่ฟังลูกน้อง ซึ่งตรงข้ามกับปรัชญาที่ว่า บรรดาคานักบริหารเก่ง ๆ จะชักจูงใจ ให้ลูกน้องทำงาน หัวหน้าที่ให้กำลังใจและ

นำไปในทิศทางที่กำหนดเท่านั้น แต่นักบริหารนี้โอ้อวดตัวเองเก่งทำอะไรด้วยตนเองได้ไม่ต้องพึ่งใครแม้ลูกน้องก็ไม่พึ่ง ซึ่งผิดกับหลักนักบริหารทั่วไปดังกล่าวแล้วว่า เมื่อทำตัวเหมือนน้ำเต็มโอ่งท่านจึงไม่สามารถรักษาตำแหน่งระดับสูงของหน่วยงานดังกล่าวไว้ได้พบว่าท่านถูกย้ายไปรับตำแหน่งอื่น สายตาส่วนตัวผมถ้าไม่หนักเกินไปผมก็พอเห็นช่องทางเอาตัวรอดไปได้แต่กรณีนี้ได้ชี้ให้เห็นชัดเจนและทำเกินหน้าก็อาจไม่เป็นประโยชน์แก่ทางราชการ ในที่สุดท่านก็ถูกย้ายหรือปลดจากตำแหน่งดังกล่าว ผมส่วนตัวแม้จะมีความเชื่อมั่นตนเอง แต่ได้เรียนรู้ว่าอะไร เรื่องใดเป็นประโยชน์ เป็นโทษ อะไรควรไม่ควรในการรับราชการก็นำสิ่งนั้นมาปรับปรุงและหลีกเลี่ยงกระทำใด ๆ ที่เป็นลบออกไป

